

УДК 338.45:637.1:330.341.1

JEL: O31, O32, L66

ORCID ID: 0009-0005-1468-4807

DOI <https://doi.org/10.17721/tppe.2026.52.22>

Вознюк М. А., аспірант

Навчально-науковий інститут економіки і управління

Національний університет харчових технологій

PhD-2024@ukr.net

ФОРМУВАННЯ НАПРЯМІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ВИКЛИКІВ

Стаття присвячена дослідженню інноваційного розвитку підприємства, визначенню ключових факторів його формування та обґрунтуванню основних напрямів інноваційного розвитку підприємств молокопереробної промисловості в умовах сучасних економічних викликів. Узагальнено наукові підходи до трактування поняття інноваційного розвитку підприємства та запропоновано авторське визначення його сутності шляхом поєднання процесного та результативного підходів. Визначено ключові внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на інноваційний розвиток підприємств молокопереробної промисловості, зокрема галузева специфіка господарювання, ступінь конкуренції, розміри підприємства, потенціал наявності ресурсів, просторове розташування, законодавство. Обґрунтовано основні напрями інноваційного розвитку, серед яких підвищення якості продукції, модернізація виробництва, автоматизація, цифровізація, екологізація і реінжиніринг бізнес-процесів, які сприяють підвищенню ефективності діяльності підприємств та зміцненню їхніх конкурентних позицій. Реалізація зазначених напрямів потребує обґрунтованого підходу до вибору та впровадження відповідних інноваційних проєктів. У зв'язку з цим визначення пріоритетності та доцільності реалізації проєктів ґрунтується на аналізі ключових техніко-економічних показників, оцінці ризиків їх упровадження, а також прогнозуванні можливих позитивних і негативних наслідків для діяльності суб'єкта господарювання. Результати впровадження інноваційного проєкту та їх вплив на загальні показники функціонування підприємства виступають критерієм оцінки ефективності обраної інноваційної стратегії й основою для її подальшого коригування за потреби. Запропоновано схему управління інноваційним розвитком підприємства. Практична значимість отриманих результатів полягає у можливості їх використання підприємствами молокопереробної галузі при формуванні інноваційної стратегії розвитку, виборі пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та підвищенні ефективності управління в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Ключові слова: інноваційний розвиток, фактори інноваційного розвитку, інноваційна діяльність, конкурентний потенціал, галузева специфіка, управління інноваціями.

Постановка проблеми. У сучасних умовах динамічних змін зовнішнього середовища, зростання конкуренції та високого рівня невизначеності особливої актуальності набуває забезпечення сталого розвитку підприємств на основі інновацій. Суб'єкти господарювання змушені постійно адаптуватися до нових ринкових умов, впроваджувати сучасні технології, удосконалювати продукцію та бізнес-процеси. Водночас існує потреба у комплексному науковому обґрунтуванні сутності інноваційного розвитку, факторів впливу та практичних напрямів реалізації, зокрема в галузевому розрізі. Недостатня систематизація підходів до

визначення інноваційного розвитку та його практичної імплементації у діяльність підприємств зумовлює необхідність подальших досліджень у цьому напрямі.

Аналіз останніх публікацій. Питанням інноваційного розвитку підприємств присвячені численні праці вітчизняних та закордонних вчених. Ватченко О. Б., Ватченко Б. С. та Черевко О. Л. [1] трактують інноваційний розвиток підприємства як безперервний і цілеспрямований процес якісних змін, що базується на створенні, впровадженні та поширенні інновацій у всіх сферах діяльності підприємства. Юринець З. В., Гнилянська Л. Й. та Юринець Р. В. [2] розглядають інноваційний розвиток підприємства як керований і системний процес впровадження інновацій, спрямований на досягнення стратегічних цілей і підвищення конкурентоспроможності. Автори акцентують увагу на поєднанні інноваційної діяльності з управлінськими рішеннями, підкреслюючи, що інноваційний розвиток передбачає ефективне використання ресурсів, адаптацію до змін зовнішнього середовища та забезпечення сталого економічного зростання підприємства. У праці Гречан П. Ю. [3] інноваційний розвиток підприємства трактується крізь призму інноваційної активності як ключового чинника змін і зростання. Автор трактує його як безперервний процес оновлення діяльності підприємства, що базується на генеруванні, впровадженні та комерціалізації інновацій, забезпечує підвищення ефективності, конкурентоспроможності та адаптацію до динамічного зовнішнього середовища.

Водночас у науковій літературі відсутній єдиний підхід до визначення сутності інноваційного розвитку підприємства та напрямів зростання з урахуванням галузевих особливостей діяльності.

Невирішені частини проблеми. Попри значну кількість наукових досліджень у сфері інноваційного розвитку підприємств, низка аспектів, пов'язаних із галузевою специфікою молокопереробних підприємств, залишається недостатньо опрацьованою. Зокрема, потребують подальшого вивчення питання управління інноваційним розвитком молокопереробних підприємств з урахуванням галузевих особливостей функціонування.

Метою статті є узагальнення теоретичних підходів до трактування інноваційного розвитку підприємства, визначення ключових факторів його формування та обґрунтування основних напрямів інноваційного розвитку підприємств молокопереробної промисловості в умовах сучасних економічних викликів.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: методи теоретичного узагальнення та порівняння – для аналізу підходів до визначення сутності інноваційного розвитку; системний підхід – для обґрунтування факторів впливу; структурно-логічний аналіз – для формування напрямів інноваційного розвитку підприємств.

Результати дослідження. Інновації є запорукою функціонування та розвитку сучасних підприємств. В умовах кризових явищ і зростання ризиків саме інноваційна діяльність формує своєрідну «подушку безпеки», підвищує конкурентоспроможність і сприяє формуванню проактивної позиції підприємства у реалізації стратегії розвитку.

Відповідно, у процесі змін і перебудови бізнес-операцій підприємства знаходять нові методи для реалізації завдань, генеруючи ідеї щодо вдосконалення продукції/послуг за рахунок нових знань та опанування кращих практик діяльності вітчизняних і закордонних суб'єктів господарювання. Причому, доцільним є не копіювання певних технологій або методів виконання роботи, а їх творча адаптація з метою створення модифікованих рішень, що забезпечують підвищення продуктивності, зниження витрат або покращення

якості продукції з урахуванням потреб конкретного ринку та ресурсних можливостей підприємства.

Процес пошуку та впровадження нових підходів до ведення діяльності підприємства тісно пов'язаний із його загальним розвитком і трансформацією. У цьому контексті доцільно звернутися до теоретичних підходів до розуміння розвитку організації. На думку Ігана Т. М. [4], поняття розвитку організації пов'язане з організаційним оновленням, змінами в організаційній культурі компанії, підвищенням прибутковості, ефективності та конкурентоспроможності бізнесу, забезпеченням успіху та добробуту працівників і інших зацікавлених сторін, сприянням навчанню організації, зміцненню її системи та вдосконаленню процесів суб'єкта господарювання.

Отже, розвиток підприємства характеризується безперервними якісними трансформаціями його діяльності. У сучасних економічних умовах такі зміни здебільшого здійснюються на основі впровадження інновацій, що зумовлює необхідність переходу до розгляду інноваційного розвитку.

Інноваційний розвиток розглядається вченими як різного роду зміни, що мають призвести до покращення діяльності компаній. За проведеними дослідженнями Дорошкевич К.О., Колінко Н.О., Дзвоника Р.Я. було виявлено, що найчастіше інноваційний розвиток підприємства розглядається науковцями як [5, с. 11]:

- процес, що передбачає використання інноваційних ідей та реалізацію інноваційного потенціалу;
- зміна стану підприємства на основі інновацій із метою досягнення позитивних змін;
- забезпечення оновлення та реалізації реформ на основі інновацій.

На авторську думку, під інноваційним розвитком розуміємо процес постійних удосконалень продукції/послуг, процесів, що сприяють підвищенню ефективності діяльності підприємства та найкращому задоволенню потреб споживачів.

На нашу думку, інноваційний розвиток сприяє отриманню високих результатів діяльності, що можуть проявлятися у покращенні ринкових позицій, підвищенні лояльності споживачів, виході на зовнішні ринки, розширенні конкурентних переваг тощо. На авторське переконання, доцільним вважаємо поняття інноваційний розвиток також розглядати з позиції ефективності інноваційної діяльності (кількості впроваджених інновацій підприємством в рік, частка витрат на інновації в загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємства, рентабельність інноваційної продукції, показники екологічності (зменшення викидів, перероблення відходів), поліпшення умов праці, підвищення організаційного рівня виробництва тощо).

На рівень інноваційного розвитку компанії впливає ряд факторів, і в першу чергу, це саме галузева специфіка господарювання, ступінь конкуренції, розміри підприємства, потенціал наявності ресурсів, просторове розташування, законодавство, тощо, які мають бути обов'язково враховані при плануванні програми заходів досягнення певних показників діяльності.

На рис. 1 представлено авторське бачення впливу факторів середовища на вибір основних напрямів інноваційного розвитку підприємств молокопереробної промисловості.

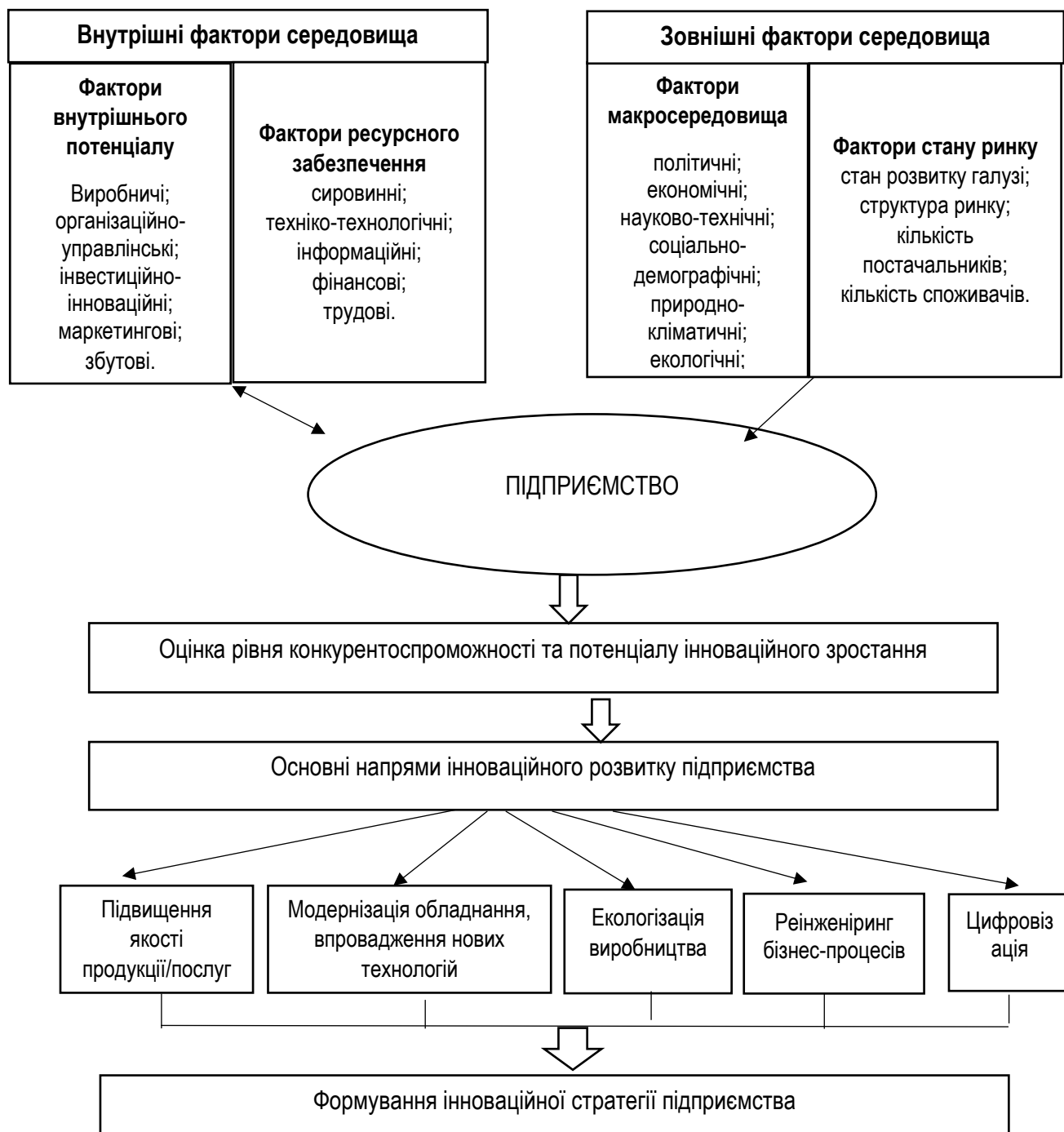

Рис. 1. Вплив факторів середовища на вибір напрямів інноваційного розвитку підприємств молокопереробної промисловості (розроблено автором)

- *Сировинні*. Сировина, її якість та доступність (необхідні обсяги) є запорукою забезпечення завантаженості виробничої потужності підприємств. Радіус доставки сировини впливає не тільки на вартість ресурсів, але також і на мікробіологічні та інші її якісні показники.
- *Техніко-технологічні*. Наявність сучасних автоматизованих ліній та новітніх технологій виробництва є запорукою конкурентоспроможності готової харчової продукції.

- *Інформаційні*. Повнота інформації та своєчасність її отримання забезпечують прийняття оптимальних господарських рішень та коригування запланованої програми заходів.

- *Фінансові*. До них відносять грошові доходи і надходження, що знаходяться в розпорядженні підприємства та потрібні для виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат для подальшого розвитку.

- *Трудові*. Забезпечення підприємства висококваліфікованими працівниками для виконання виробничої програми та забезпечення безперебійної роботи всіх відділів є запорукою його успіху.

- *Виробничі*. Автоматизація виробничих процесів сприяє створенню безпечної, екологічно чистої продукції. Впровадження нових ліній та технологій сприяє розширенню асортименту продукції, її різноманітності.

- *Організаційно-управлінські*. Сформована організаційна структура та, відповідно, підпорядкованість підрозділів компанії мають вплив на злагодженість проходження процесів та терміни виконання роботи.

До факторів внутрішнього середовища, які формують потенціал розвитку підприємств молокопереробної промисловості відносять:

- *Інвестиційно-інноваційні* полягають у спроможності підприємства до впровадження інновацій, враховуючи всі наявні потенціальні можливості зростання компанії, наявність ресурсного забезпечення, фінансування тощо.

- *Маркетингові*. Використання всіх можливих засобів просування продукції, поширення інструментів digital-маркетингу для підвищення пізнаваності брендів компанії.

- *Збутові*. Обмежені терміни придатності продукції молочної промисловості вимагають від компаній правильно побудованої логістики, розрахунку швидкості доставки, дотримання необхідних температурних режимів тощо.

Крім внутрішніх факторів, на діяльність підприємств чинить значний вплив зовнішнє середовище.

- *Політико-економічні фактори пов'язані з* несприятливими політичними змінами у країні, які зумовлюють погіршення загального стану економіки та негативно впливають на діяльність суб'єктів господарювання. Основними негативними наслідками впливу військових дій на вітчизняні підприємства та бізнес-середовище України є: активні військові дії, окупація, ракетні обстріли, руйнування *виробничих потужностей* та енергетичної інфраструктури, блекаути, порушена логістика, скорочення доходів підприємств через падіння попиту та зниження купівельної спроможності населення, зростання цін і коливання курсу валют, відтік професійних кадрів через мобілізацію та міграцію, нестача оборотних коштів та доступу до кредитування, нестабільність бізнес-середовища, ускладнення стратегічного планування тощо [6-8].

- *Науково-технічні фактори пов'язані з* стрімкістю розвитку науково-технологічного процесу, розробкою та доступністю нових методів, технік, прийомів, технологічних змін, що сприятимуть розвитку підприємств.

- *Соціально-демографічні* – скорочення чисельності населення через міграцію та втрати, зміна вікової структури, дефіцит робочої сили, зниження рівня доходів і купівельної спроможності, погіршення соціальної стабільності.

- *Природно-кліматичні фактори пов'язані з* несприятливими природно-кліматичними умовами для здійснення підприємницької діяльності (посуха, повені, урагани, град,

знищення водойм тощо). Для молокопереробних підприємств додаються сезонність виробництва молока, залежність від погодних умов, що впливають на надої, якість кормової бази, доступність водних ресурсів, ризики екстремальних кліматичних явищ, що знижують обсяги та якість сировини.

- *Екологічні* пов'язані із станом навколишнього середовища, рівнем екологічної чистоти регіонів, заготівлею сировини, виробничими процесами, що мають мінімізувати викиди та негативний вплив на навколишнє середовище, збутовою діяльністю (необхідністю відповідального ставлення до упаковки та можливості її повторного використання або переробки).

- *Культурні* – звичаї та традиції в споживанні продукції, що впливають на вибір споживачів, коливання попиту залежно від сезону.

- *Правові* – необхідність дотримання всіх норм і законів щодо функціонування підприємства, зокрема виробництва та маркування продукції, її безпечності та забезпечення її відповідності міжнародним стандартам якості.

Серед факторів стану ринку доцільно зупинитися на: стані розвитку галузі, структурі ринку, кількості постачальників та споживачів. Виокремлення всіх цих складових характеризується тим, що вони суттєво впливають на стратегію ведення діяльності, адже рівень конкуренції та стан монополізації в галузі, потенціал розвитку ринку є визначальними факторами подальшого зростання компаній.

Ринкова конкуренція змушує підприємства постійно підтримувати високий рівень конкурентоспроможності та розвивати їхній конкурентний потенціал для забезпечення ефективної діяльності. Для розвитку потенціалу підприємства необхідно комплексно підходити до процесу управління всіма запасами, ресурсами, можливостями, здібностями, що наявні у суб'єкта господарювання, які можуть бути приведені в дію з метою досягнення переваги над конкурентами і отримання максимально вигідної ринкової частки.

Таким чином, формування та ефективне використання конкурентного потенціалу підприємства безпосередньо залежать від здатності суб'єкта господарювання до оновлення та адаптації до змін ринкового середовища. Саме інноваційні підходи виступають ключовим інструментом забезпечення таких змін, оскільки дозволяють підвищувати ефективність використання ресурсів, удосконалювати продукцію та оптимізувати бізнес-процеси. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває визначення основних напрямів інноваційного розвитку підприємств.

Серед основних напрямів інноваційного розвитку підприємств молокопереробної промисловості на авторську думку доцільно виділити:

- підвищення якості продукції/послуг;
- модернізація обладнання, впровадження нових технологій; автоматизація виробничих процесів;
- екологізація виробництва;
- реінжиніринг бізнес-процесів;
- цифровізація.

Підвищення якості продукції/послуг (перегляд рецептури, рецептурних компонентів, зміна технології виробництва, підвищення безпечності зберігання продукції та, за можливості, пролонгація термінів її придатності, екологічність упаковки). Не завжди споживач може ідентифікувати наявність певних замінників (складників) у продукті. Треба зазначити, що інколи це не вдається навіть експертам з використанням спеціалізованого

обладнання. Так, наприклад, у молоці можуть бути присутні сода, крейда, бензойна кислота, інколи наявні сліди борошна, нерідко виявляються випадки розведення молока водою [9].

Такий стан справ викликає необхідність боротьби з недобросовісними виробниками шляхом поширення інформації про якісні характеристики та безпеку харчової продукції.

Модернізація обладнання, впровадження нових технологій. Автоматизація. Нові технології та обладнання сприяють розширенню асортиментного ряду продукції. Впровадження автоматичного обладнання та автоматизованих комплексів у виробничі процеси сприяє закритому циклу виробництва без прямого втручання людини у операції та змінює акцент відповідальності людини в бік контролюючих та управляючих функцій.

Екологізація виробництва досягають завдяки раціональному переробленню сировини і впровадженню безвідходних і маловідходних технологій. З цією метою впроваджують технології комплексного перероблення сировини, оптимізують технологічні параметри технологій та здійснюють їх автоматизацію, розробляють ефективні системи очищення газо-димових викидів в атмосферне повітря, стічних вод з використанням останніх у циклах замкненого водообороту, утилізують відходи виробництва, розробляють систему заходів щодо збереження паливно-енергетичних та інших природних ресурсів. Усе це в кінцевому підсумку сприяє виготовленню високоякісної екологічно безпечної харчової продукції за мінімальних витрат природних ресурсів та збереженню стійкої динамічної рівноваги в природному середовищі біосфери Землі [10].

Реінжиніринг бізнес-процесів. Реінжиніринг передбачає застосування комп'ютерних технологій, які покликані оптимізувати та удосконалити управлінські рішення шляхом систематизації баз даних з подальшою обробкою в контексті концепції управління.

Цифровізація – це інтеграція цифрових технологій у всі аспекти бізнесу з метою підвищення ефективності та продуктивності. Його використання в цифровій промисловості харчових продуктів має на меті підвищити продуктивність, ефективність, клієнтський досвід і якість їжі. Одним із основних принципів цифрової трансформації є заміна аналогових процесів сучасними та інтегрованими технологіями для зменшення неточності, затримки та втрат даних, пов'язаних із ручними процесами.

Після того, як компанія обрала певний напрям інноваційного розвитку, необхідним є формування інноваційної стратегії, яка, враховуючи мінливість зовнішнього середовища, з часом може зазнавати коригування.

Авторське бачення формування етапів забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства представлено на рис. 2.

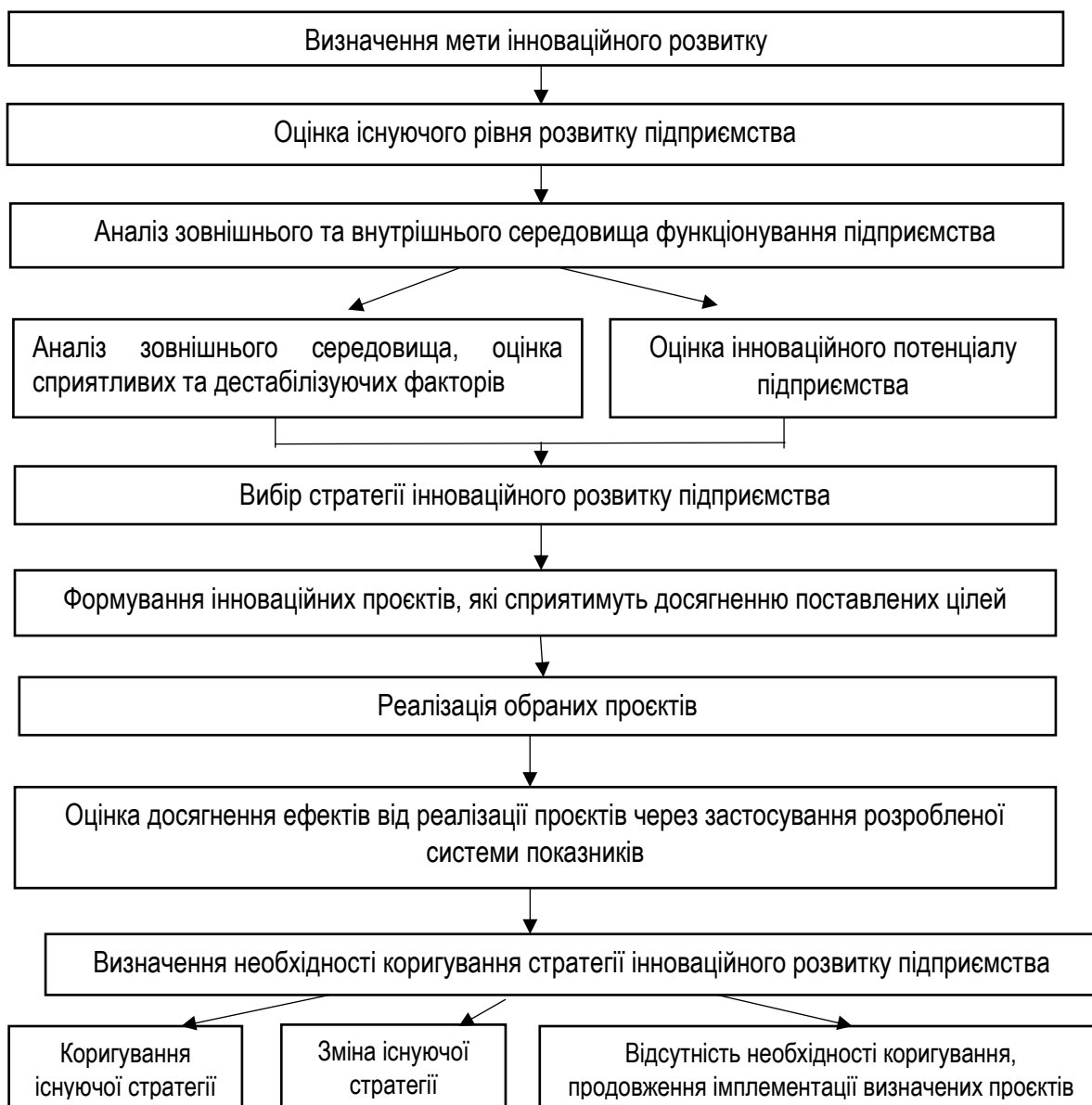

Рис. 2. Схема забезпечення управління інноваційними розвитком підприємства (розроблено автором)

Обґрунтування вибору стратегії та окремих проєктів базується на досягнутих показниках діяльності та залежить від можливостей та потенціалів подальшого зростання підприємства.

Отже, враховуючи специфіку діяльності підприємств харчової промисловості та галузеві особливості їх функціонування необхідно розробляти інноваційні проєкти, які направлені на екологізацію виробництва, підвищення якості продукції/послуг, проведення техніко-технологічних змін тощо. Вибір пріоритетності та доцільності реалізації проєктів базується на обґрунтуванні ключових техніко-економічних показників (індикаторів), ступеня ризику їх впровадження, передбаченні позитивних та негативних наслідків для діяльності певного суб'єкта господарювання. Вплив реалізації певного інноваційного проєкту на загальні показники діяльності підприємства є мірилом ефективності обраної інноваційної стратегії та подальших заходів щодо її перегляду у випадку необхідності імплементації коригувань.

Висновки. Інноваційний розвиток є ключовою передумовою забезпечення високого рівня конкурентоспроможності та стійкості суб'єктів господарювання в умовах сучасних викликів. Інноваційний розвиток забезпечується шляхом якісних змін, що ґрунтуються на впровадженні нових підходів до ведення бізнесу. Формування інноваційного розвитку залежить від комплексу внутрішніх і зовнішніх факторів, серед яких ключову роль відіграють ресурсне забезпечення, технологічний рівень, організаційно-управлінська система, а також ринкове середовище. Воєнний стан, з одного боку, ускладнює умови господарювання та підвищує рівень ризиків, а з іншого – стимулює підприємства до вдосконалення діяльності. Суб'єкти бізнесу активізують роботу в напрямках, що охоплюють підвищення якості продукції, модернізацію виробництва, автоматизацію процесів, цифровізацію, екологізацію та реінжиніринг бізнес-процесів. Це сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємств та зміцненню їхніх конкурентних позицій. Отже, інноваційний розвиток є стратегічним інструментом забезпечення адаптивності, гнучкості та сталого зростання суб'єктів господарювання і має враховувати специфіку галузі й умови зовнішнього середовища.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні методичних підходів до оцінювання ефективності інноваційного розвитку підприємств харчової промисловості з урахуванням галузевої специфіки, а також у формуванні інструментарію управління інноваційними ризиками в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Література.

1. Ватченко О. Б., Ватченко Б. С., Черевко О. Л. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посібник. Дніпро: Акцент ПП, 2017. 404 с.
2. Управління інноваційним розвитком: навч. посібн. / Юринець З.В., Гнилянська Л.Й., Юринець Р.В. Львів : СПОЛОМ, 2021. 132 с.
3. Гречан П.Ю. Інноваційна активність у системі розвитку підприємства. *Підприємництво та інновації*. Випуск 13, 2020. С. 29-32.
4. Egan, T.M. (2002). Organizational Development: An Examination of Definitions and Dependent Variables. *Organizational Development Journal*. 20(2). 59.
5. Дорошкевич Т.О., Колінко Н.О., Дзвоник Р.Я. Інноваційний розвиток підприємства: сутність, значення та візуалізація складових, *Економічний простір*. 2024. №190. С. 8-14 <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1447/1392>
6. Проблеми та потреби МСБ майже через рік після початку війни. Витяги з комплексного дослідження ринку малого та середнього бізнесу в Україні. URL: <https://www.merezha.ua/reports/2023/Challenges-and-Needs-of-SMEs-in-War-Time.pdf>
7. Гензель Ю. Розвиток під час війни: 5 головних проблем українського бізнесу. URL: <https://mind.ua/openmind/20260808-rozvitok-pid-chas-vijni-5-golovnih-problem-ukrayinskogo-biznesu>
8. Скопенко Н.С., Євсєєва-Северина І.В. Трансформація стратегій українських компаній для забезпечення їх подальшого функціонування та розвитку в умовах війни. Проблеми й перспективи відновлення та розвитку підприємств харчової промисловості в сучасних умовах: колективна монографія / За ред. проф. Н.С. Скопенко. Київ: ЦП Компринт, 2024. 434 с. С.6-23
9. Бубела Т. Безпечність та якість харчової продукції / Т. Бубела, О. Воробець // *Вимірювальна техніка та метрологія*. 2010. № 71. С. 139-144., с. 140.
10. Коваленко Н.П., Пономаренко С.В., Шерстюк О.Л. Екологізація харчової промисловості як запорука збереження фізичного здоров'я нації. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/39e0b24d-1e4a-4b05-9ae1-4df185c01ca1/content>.

References

1. Vatchenko, O. B., Vatchenko, B. S., & Cherevko, O. L. (2017). *Innovatsiyni rozvytok pidpriemstva: Navchalnyi posibnyk* [Innovative development of the enterprise: Study guide]. Dnipro: Aktsent.
2. Yurynets, Z. V., Hnylianska, L. Y., & Yurynets, R. V. (2021). *Upravlinnia innovatsiynym rozvytkom: Navchalnyi posibnyk* [Management of innovative development: Study guide]. Lviv: SPOLOM.
3. Hrechan, P. Y. (2020). Innovative activity in the system of enterprise development. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, (13). 29–32.
4. Egan, T. M. (2002). Organizational development: An examination of definitions and dependent variables. *Organizational Development Journal*, 20(2), 59–.
5. Doroshkevych, K. O., Kolinko, N. O., & Dzvonyk, R. Y. (2024). Innovative development of the enterprise: Essence, significance, and visualization of components. *Ekonomichnyi prostir*, (190), 8–14. <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1447/1392>
6. Problems and needs of SMEs almost a year after the start of the war: Extracts from a comprehensive study of the SME market in Ukraine. (2023). Retrieved from <https://www.merezha.ua/reports/2023/Challenges-and-Needs-of-SMEs-in-War-Time.pdf>
7. Henzel, Y. (2026). Business development during wartime: Five main problems of Ukrainian business. Retrieved from <https://mind.ua/openmind/20260808-rozvitok-pid-chas-vijni-5-golovnih-problem-ukrayinskogo-biznesu>
8. Skopenko, N. S., & Yevsieieva-Severyna, I. V. (2024). Transformation of strategies of Ukrainian companies to ensure their further functioning and development in wartime. In N. S. Skopenko (Ed.), *Problemy i perspektyvy vidnovlennia ta rozvytku pidpriemstv kharchovoi promyslovosti v suchasnykh umovakh* (pp. 6–23). Kyiv: Kompynt.
9. Bubela, T., & Vorobets, O. (2010). Safety and quality of food products. *Vymiriuvalna tekhnika ta metrologiia*, (71), 139–144.
10. Kovalenko, N. P., Ponomarenko, S. V., & Sherstiuk, O. L. (n.d.). Greening of the food industry as a guarantee of preserving the physical health of the nation. Retrieved from <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/39e0b24d-1e4a-4b05-9ae1-4df185c01ca1/>

Vozniuk M., PhD Student,
Educational and Scientific Institute of Economics and Management,
National University of Food Technologies
PhD-2024@ukr.net

FORMATION OF DIRECTIONS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF FOOD INDUSTRY ENTERPRISES UNDER CRISIS CHALLENGES

The article examines enterprise innovative development, identifies the key factors shaping it, and substantiates the main directions of innovative development for dairy processing enterprises amid current economic challenges. Scientific approaches to interpreting the concept of enterprise innovative development are summarized, and the author's definition of its essence is proposed by integrating process-based and result-oriented approaches. The key internal and external factors influencing the innovative development of dairy processing enterprises are identified, including industry-specific features of business activity, the degree of competition, enterprise size, resource potential, geographical location, and legislative regulation. The main directions of innovative development are substantiated, including product quality improvement, production modernization, automation, digitalization, environmentalization, and business process reengineering, which contribute to increasing enterprise efficiency and strengthening competitive positions. Implementing these directions requires a well-grounded approach to selecting and introducing relevant innovative projects. In this regard, determining the priority and feasibility of project implementation is based on the analysis of key technical and economic indicators, the assessment of implementation risks, and the forecasting of potential positive and negative consequences for business entities. The results of innovative project implementation and their impact

on the overall performance indicators of an enterprise serve as criteria for evaluating the effectiveness of the chosen innovation strategy and as a basis for its further adjustment when necessary. A scheme for managing enterprise innovative development is proposed. The practical significance of the results lies in their applicability by dairy processing enterprises in forming innovation development strategies, selecting priority areas of innovative activity, and improving management efficiency under conditions of an unstable external environment.

Keywords: innovative development, factors of innovative development, innovation activity, competitive potential, industry specifics, innovation management.